

שׁוֹבֵה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת תרומה ו' אדר ה'תשע"ג | גליון 542

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א

המסייע לעושה מצוה

"וְעִשִּׂיתָ אֶת הַמִּצְוָה עֲצֵי שִׁטִּים חֲמֹשׁ אַמּוֹת אַרְבֵּי וַחֲמֹשׁ אַמּוֹת רֹחֵב רְבֹעֵי יָהִיָּה הַמִּצְוָה וְשֵׁלֶשׁ אַמּוֹת קָמָתוֹ" (כ"א). מובא ב'דעת זקנים מבעלי התוספות', "שֵׁלֶשׁ אַמּוֹת קָמָתוֹ" כנגד שלשה גואלים שעמדו להם לישראל, משה אהרן ומרים. ויש מקום להקשות, הרי לא מצאנו שמרים היתה גואלת של עם ישראל, והגאולה הייתה רק על יד משה ואהרן? נראה לבאר, נאמר (שמות טו כ"א) "וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אַהֲרֹן אֶת הַתֵּף בְּיָדָהּ... וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם שִׁירָו לַה' כִּי גָאָה גָאָה סוֹס וְרִכְבּוֹ מִרְיָם בְּנִים". כשנתבונן בשירת מרים, נראה שמרים בחרה לשיר יחד עם בנות ישראל דווקא את הפסוק שבו נאמר "סוֹס וְרִכְבּוֹ מִרְיָם בְּנִים", במה נתייחד שבח זה משאר שירות ותשבחות שהיו בשירת הים, שבחרה בו מרים לשבח את ה' על רוב חסדו?

מבואר במכילתא, שהיו כמה סוגי עונשים למצרים, וכל מצרי קבל עונש כפי גודל רשעתו, וגם הסוסים קבלו את העונש כפי שבעליהם קבלו, כפי שדרשו חז"ל מה עשה המקום? מרכיב את האדם על הסוס וזן אותם יחד. והיינו, שסוס שבעליו היה רשע, ירד ועלה במצולות כמו קש ונתיישר עד שטבע. וסוס שבעליו היה רשע בינוני סבל פחות, וסוס שהיה בעליו כשר סבל פחות מכולם. וקשה, מדוע נענשו הסוסים שעליהם רכבו המצרים בעונשם של בעליהם, והלא היה להקב"ה לחוס על אותם בעלי חיים שלא חטאו במאומה, וכבר נאמר "וְיִרְחַמְנוּ עָלֶיךָ כָּל מַעֲשֵׂיו" (תהילים קמ"ה), חז"ל דרשו (ב"מ פ"ה) שפסוק זה נאמר גם על בעלי חיים.

אלא למדים אנו מכאן יסוד גדול, שהמסייע לאדם יש לו חלק ושותפות במעשה, ואף על פי שהמסייע לא עשה את הפעולה בעצמו, אלא רק עזר ונתן סיוע לעושה, בכל זאת נחשב לו כאילו

הוא בעצמו עשה את המעשה, ומקבל שכר או עונש כאילו עשה בעצמו. משום כך, כיון שהסוסים סייעו למצרים להפיק את זממם ומחשבתם הרעה, באה עליהם מידת הדין וקבלו את עונשם. ולא עוד, אלא שכל סוס קבל את עונשו שהתאים לבעליו, אף על פי שכל הסוסים פעולה אחת הייתה להם, שהביאו את המצרים לים סוף.

לכן בחרה מרים לשיר עם בנות ישראל דווקא את הפסוק הזה, "סוֹס וְרִכְבּוֹ מִרְיָם בְּנִים". שכידוע, הנשים פטורות ממצוות רבות ואף אינן חייבות בלימוד התורה, ובכל זאת אמרו חז"ל (ברכות י"ז) שהנשים זוכות לחיי העולם הבא ומקבלות חלק בתורה, במה שמסייעות ועוזרות לבעליהן ולבניהן ללמוד תורה, ובשכר זה מעלה עליהן הכתוב כאילו עשו בעצמן את המצוות ולימוד התורה. שהרי בלא הסיוע שלהן לא היו הבעלים יכולים לשבת ולהגות בתורה מתוך מנוחה והשקט, ואם כן נמצא שרק בזכותן אפשר לתורה להתקיים. וזה מה שבאה מרים לרמוז וללמד את בנות ישראל, שהמסייע לדבר נחשב לו כאילו עשה בעצמו את הדבר.

אף התורה החשיבה את מרים כאחת מהגואלים שהיו לעם ישראל, כיוון שסייעה להולדתו של משה רבנו שהיה גואלן של ישראל, ולא עוד אלא שמשרה נפשה למענו. ולכן, כל מעשיו של משה רבנו הם פועל יוצא ממעשיה של מרים אחותו, והמסייע לדבר נחשב כאילו עשה הדבר בעצמו.

ומזה נקח מוסר לעצמנו להיטיב את דרכינו ולישר את אורחותינו, ונשתדל להשתתף עם עושי מצווה ולסייע בידם כאשר נוכל. וכבר אמרו חז"ל (מכות ה') שכל הנטפל לעושי מצווה - כעושי המצוה נחשב.

דברי הימים

נס ההצלה של יהודי האי ג'רבא

ט' באדר א' התש"ג

במלחמת העולם השנייה פלשו הגרמנים לאי ג'רבא שבתוניס, שם הקימו מוצב צבאי שנועד לעכב את אוניותיהם של צבאות הברית מלעבור לים התיכון. בבוקר יום השבת פרשת תרומה ח' באדר א' התש"ג, ערבי שונא ישראל הלשין על יהודי ג'רבא כי הם מאותתנים לצבאות הברית ע"מ לגלות את מיקום מחנה הצבא. הגרמנים שכעסו על היהודים גזרו עליהם לאסוף חמישים ק"ג זהב תוך פרק זמן קצר, אחרת יהרגו את הרבנים בפומבי ומטוסי קרב יפציצו את העיר עד היסוד. שני מטוסי קרב שחגו בשמי האי ג'רבא, היוו תזכורת מאיימת לגזירה הנוראה. סעודת השבת הושבתה מבתי היהודים, והעיר השקטה והשלוה הפכה למרקחה, הכל היו עסוקים בלב כבד ובעיניים דומעות, באיסוף הזהב מאוצרותיהם ומתכשיטי הנשים ובהבאתו אל הגאון רבי כלפון משה הכהן זצוק"ל, שישב כל אותה עת בבית הכנסת 'הכהנים', ואסף את הזהב מכל הבאים. סכנת חיים ריחפה על יהודי העיר...

הזמן חלף במהירות והצדיק רבי כלפון משה ניגש אל עמדת הצבא להגיש את הזהב שנאסף במסירות נפש. החבילה הונחה על המשקל, ועד מהרה התברר כי חסרים שמונה ק"ג כדי להשלים את משקל הזהב לחמישים. הקצין הגרמני השתולל מזעם, אך לבסוף נעתר לחכות עד למחר כדי לקבל את הזהב הנוטר, הביט בו רבי כלפון משה ואמר לעומתו 'הליכה בלא חזרה! מיתה בלא קבורה!'

האווירה היתה כבידה וטעונה. אלא שביום ראשון אירע הנס, הצבא הגרמני נהדף על ידי צבאות בעלות הברית, וליהודים היתה אורה ושמוחה. אותם גרמנים ששדדו את הזהב מיהודי האי ג'רבא, נסו בספינתם, ובמהלך ההפלגה, טבעה ספינתם במצולות ים, וגופותיהם לא הובאו לקבורה, כפי דיבורו הקדוש של רבי כלפון משה. אף המלשין הערבי בא על עונשו, כשרכבו עלה על מוקש, כן יאבדו כל אויביך ה'.

ר"ת	יצאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
18:43	18:03	16:50	ירושלים
18:39	18:05	17:05	ת"א אשדוד
18:38	18:03	16:55	חיפה
18:40	18:05	17:05	ב"ש

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע ואת דבר התורה היומי מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א להרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

ניתן להקדיש את העלון לברכה, לישועה או לעילוי נשמות, לפרטים 08-8679897

עין השדה עם עץ היים

"ועשו ארון עצי שטים" (כה, י) דרשו חז"ל (שמו"ד ד) מפני מה בכל הכלים האלה כתיב "ועשית" ובארון כתיב "ועשו ארון"? אמר רבי יהודה בר רבי שלום: אמר להם הקב"ה יבואו הכל ויעסקו בארון כדי שיזכו כולם לתורה. הגאון המוסמך רבי יאשיהו פינטו זצוק"ל מקשה בספרו "כסף מוזקק" (דו"ש א לפרשת תרומה) תחילת ציווי עשיית הארון הוא בלשון רבים "ועשית" מדוע המשך הציווי נכתב בלשון יחיד "ועשית אתו זקב... ועשית עליו זר זקב"? ונראה לבאר, שלהיות האדם נקרא עץ השדה, שהוא הולך וגדל כעץ האילן, והתורה נקראת עץ חיים, ואין האדם שנקרא עץ השדה מתקיים, אלא מתוך שידבק בעץ החיים שהיא התורה. לכן אמר "ועשית" בלשון רבים. אבל בענין הציפוי זה, שהוא להבין סודות התורה שהם נמשלים לזהב, לא שייך הדבר בכל העולם כי אם ליחיד סגולה, לכן כתב בציפוי הזהב לשון יחיד "ועשית אתו זקב". גם בעשיית הזר, שהוא לעטר ולכבד לתלמיד חכם, אין כל בני אדם זריזין בוה. לזה אמר "ועשית עליו זר זקב", הירא את דבר ה' יהיה מכבד ומפאר לתלמיד חכם. עוד יש לפרש, כיון שהאדם שנקרא עץ השדה, צריך להתקיים מתוך עץ החיים, אם כן מה יעשו בני אדם שלא זכו ללימוד תורה והיאך יתקיימו. לזה אמר "ועשו ארון עצי שטים" שמתוך היותם מעמידים ותומכים בתלמיד חכם העוסק בתורה, הרי מצטרפים אל הארון גם "עצי שטים", שהוא האדם עץ השדה עם עץ חיים, כי גדול שכון של מחזיקי לומדי התורה.

איש ואשה

שיכון

לוותר, לוותר, ולוותר

"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" (כה, ח), מבאר האלשיך הקדוש בתוכו לא נאמר אלא "בתוכם" - בתוכו של כל אחד ואחד. הבית היהודי מהווה מקום משכן של הקב"ה, כמה אחריות מוטלת על כל אחד ואחד שיהיה ביתו ראוי להשכנת השכינה.

ידוע בשם הגאון הרב אלעזר מנחם מן שך זצוק"ל, שהדרך להגיע לשלום בבית ולעשותו מעון המתאים להשכנת השכינה הוא: לוותר, לוותר, ולוותר. מטבע הדברים קשה לאדם לוותר תדיר על מחשבתיו ורצונותיו שלו, לכן העצה היעוצה לבני הזוג, לחוש עצמם כבשר אחד, כנשמה אחת. להבין את צרכי השני כאילו הם דברים הנוגעים לו אישית, וזו מימלא אין כאן משום ויתור או הפסד, כי אם דאגה לעצמו ולצרכיו. מעשה באב ובנו שהיה ברשותם רק מעיל אחד נאה ומכובד, וכל אחד דרש בתוקף את המעיל לעצמו. לא הצליחו להכריע ביניהם, עד שהחליטו לפנות אל הרב. שמע הרב את טענתם, הבין את צרכיהם, אך ביקש 'לפני שאפסוק ביד מי ישאר המעיל, רוצה אני לשמוע את האב מליץ יושר על זכותו של הבן לקבל את המעיל, וכן להפך, את הבן מוגן על זכותו של אביו לקבל לידי את המעיל. אולם, על הדברים להאמר בכנות, אחרת לתביעה לא יהיה תוקף!'

הרהר מעט האב ואמר 'אכן, המעיל חייב להיות ברשותו של בני. הצלחתו בחיים - היא הצלחתי. הוא עדיין לא בנה את ביתו ולא עשה לצרכי פרנסתו, אין ספק שהמעיל נחוץ ביותר עבורו!'. הבן לעומת זאת, החל את דבריו בגמגום אך עד מהרה התעשת וטען בלהט 'לא כן הדבר, אבי היקר איש זקן וחשוב, חש אני כלפיו הכרת הטוב על כל מה שעשה למעני. אין ספק, כי המעיל נחוץ עבורו להחם את גופו, ולהראות בו בכבוד לעיני הבריות. אני כבר אסתדר בע'ה!'. שמע הרב את הדברים ופניו נהרו, קם ממקומו והעניק להם מעיל נוסף, שיהא עבור כל אחד - מעיל מכובד. התפלאו השניים, 'אם היה לרב מעיל לתתו לנו במתנה, מה ראה הרב להוביל אותנו לטעון טענות על זכותו של השני לקבל את המעיל?!'. ענה להם הרב 'כאשר כל אחד ראה רק את צרכי עצמו, גם אם בסופו של דבר היה מוותר על המעיל, הויתור לא היה תורם לקשר ביניכם, ויתכן שאפילו היה גורם לניתוק וניכור. אולם, כאשר נכנסתם לרגע לנעליו של השני וחשתם כאילו אתם נמצאים במצבו, דבר זה הוביל אתכם להתייחס אל צרכי השני בהבנה ובכבוד, ואפילו היה ביכולתכם לוותר מתוך רצון טוב ואמינות למען הזולת - להרגשה הזו חפצתי שתגיעו!'

זוהי הפסגה אליה צריכים לשאוף בני הזוג לאורך חיי נישואיהם, האיש והאשה הם מציאות אחת, צערו של האחד כצערו של השני, שמחתו של הזולת כשמחתו של זולתו. רק כך יזכו שתהיה שרויה שכינה בתוך ביתם.

ברבראות

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה, ב)

אמרו חז"ל (מנחות ק) אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים. שואלים המפרשים, כיצד ניתן להשוות בין הממעיט למרבה? שהרי אם המרבה אינו מכוון לבו לשמים, ודאי שאינו שווה לממעיט שמכוון לבו לשמים. אולם, אם המרבה מכוון ליבו לשמים, לכאורה ריבוי תרומתו עדיפה על פני הממעיט. מבאר בעל חידוש מהרמ"י על פי מה שאמרו חז"ל על נדבת המשכן ששרתה השכינה במעשי ידיהם, כי בשני בקרים הובאו כל התרומות והנדבות והיה הדבר הזה לפלא, כי היו אנשים שהביאו נדבה מועטה מחמת שידם לא השיגה ליותר מכך, אולם רצו בכל מאודם להביא יותר. ובדרך נס שרתה על נדבתם ברכת ה' ונתמלא שיעור הנדבה כפי שהיה ברצונם להביא, וזהו "ויקחו לי תרומה מאת כל איש" - זו התרומה שהביאו בפועל. "אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי" - שה' יתברך ממלא כפי שיעור נדבת הלב והרי זה כתרומת ה'. אף בית המקדש נבנה מנדבת האנשים, ולכן אם כיוון התורם את ליבו לשמים, צירף הקב"ה את מחשבתו למעשה, ושרתה ברכה בנדבתו ונתמלאה כשיעור נדבתו של המרבה, מכאן שניתן להשוות בין נדבתו של הממעיט לשל המרבה, ובלבד שיכוין לבו לשמים.

ועשית שנים קרבים זקב (יה, יח)

אמרו חז"ל (סוכה ה) 'מהו כרוב? אמר רבי אבהו כרביא' - ופירושו 'כילד', שהיו פני הכרובים בפני נערים. כותב האברבנאל 'שהיו הכרובים הם על הארץ כדמות שני ילדים קטנים אשר אין בהם כל מום ולא טעמו טעם

חטא'. בספר יחזקאל מתוארים הכרובים כמלאכי עליון קדושים. מקשה הגאון רבי מאיר שפירא זצוק"ל אם כן, מדוע פירש רש"י על הפסוק (בראשית ג, כד) "ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הקרבים". "את הקרבים" - מלאכי חבלה? ותרץ בישוב נפלא, בכוחם של נערים לגדול ולצמוח להיות מלאכים קדושים וטהורים, אך גם להיחפך להיות מלאכי חבלה, ר"ל. ובמה זה תלוי? במקום גידולם! אם יגדלו "על ארון העדת" בקודש הקדושים, ודאי יהיה בכוחם להיות מלאכים קדושים. אולם אם יהיו בחוץ, ברחוב, לא פלא אם יגדלו להיות 'מלאכי חבלה'. כמה מעורר הדבר את ההורים, לשמור על ילדיהם שיגדלו בחמומה רוחנית טהורה, בחום הבית. שחלילה, לא יחפשו הילדים את מקומם ברחוב.

מקשה תעשה המנורה (כה, לא)

פירש"י "תעשה" מאליה. לפי שהיה משה מתקשה בה, אמר לו הקב"ה השלך את הככר לאור, והיא נעשית מאליה, לכן לא נכתב "תעשה". מקשה בעל ה'שפת אמת' אם משה רבנו לא עשאה בעצמו לשם מה אמרו חז"ל שהראה לו הקב"ה את דוגמת המנורה, כפי שפירש רש"י (כה, מ) שנתקשה משה במעשה המנורה עד שהראה לו הקב"ה מנורה של אש. אלא, ידוע שאין בכח האדם לעשות רצונו יתברך בשלמות, אך על ידי רצון האדם והשתוקקותו לקיים את רצון בוראו, מגיעים מעשי האדם לידי הגמור כראוי. לכן, הראה הקב"ה למשה רבנו את תבנית המנורה, על מנת שידע עבור מה להשתוקק, ואכן רק מתוך רצונו של משה רבנו לקיים את ציווי בוראו שהיה למעלה מכח אנוש, זרקו הזהב לאש ונעשתה מאליה.

ביסוסי הסכיין בברכת המזון

"ועשית את המזבח" (כו, א) אמרו חז"ל (ברכות נה). על הפסוק (יחזקאל מא, כב) "המזבח עץ... וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'" פתח במזבח וסיים בשלחן... כל זמן שבית המקדש קיים - מזבח מכפר על ישראל. ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו.

כתב 'הרוקח' (שלד) ולפי ששלחן נחשב כמזבח, ועל המזבח נאמר (דברים כו, ה) "לא תניף עליהם ברוך", לפי שהברזל מקצר ימי אדם, ומזבח מאריכם. לכן, נהגו לכסות את הסכיין מעל השלחן בשעת ברכת המזון, שהריהו כברזל מעל מזבח.

טעם נוסף לכיסוי הסכיין בשעת ברכת המזון מובא בבית יוסף בשם רבנו שמחה, לפי שפעם אחת הגיע אחד לברכת בונה ירושלים ונזכר בחורבן הבית, ותקע סכיין בבטנו, ועל כן נהגו לסלק הסכיין בשעת ברכה.

על פי הטעם המובא בשם רבנו שמחה, מובן מדוע נהגו לכסות את הסכיין דווקא בברכת המזון, אולם על פי טעמו של בעל הרוקח, קשה מדוע דווקא בברכת המזון נהגו לכסות את הסכיין? בעל ה'לבוש' כותב טעם לכך, 'והשלחן נקרא מזבח בפרט בשעת ברכה, שעובדין לשם יתברך ולברכו'.

להלכה, נפסק ב'שלחן ערוך' (אורח חיים קפ, ה) שנוהגים לכסות את הסכיין בשעת ברכת המזון, ונהגו שלא לכסותו בשבת ויום טוב. וכתב ה'בית יוסף' שעל פי הטעם הראשון שהשלחן דומה למזבח, צריך לכסות את הסכיין רק בחול ולא בשבת כיון שאין בניין בית המקדש דוחה שבת. ואף לפי הטעם המובא בשם רבנו שמחה צריך לכסות את הסכיין רק בחול, משום שהמעשה ארע ביום חול ולכן גזרו רק בחול.

ה'מגן אברהם' כתב שעל פי הטעם הראשון יש לכסות דווקא סכיין ברזל, ולא סכיין העשויה ממתכות אחרות. אולם על פי הטעם השני יש לכסות גם סכיין העשויה ממתכות אחרות. מכל מקום, סכיין העשויה מעץ או מפלסטיק, או סכיין שאינה חדה ומיועדת למריחה או לסיוע באכילה אין צורך לכסותה.

האם נהגו כיום לכסות את הסכיין? בערוך השולחן (ק"פ, ה) כתב, 'ודע שעכשיו אין אנו רגילין לזוהר בזה, ואין מכסין הסכינים בשעת ברכת המזון'. ונראה, שלמרות שניתן לסמוך להקל במנהג זה, מכל מקום יש בכיסוי הסכיין מנהג יפה, כדי לעורר אותנו על גודל קדושת השולחן והברכה, ולהזכירנו את צער השכינה בגלות.

פניני דברי יאשיהו

מצוה בשלמות

אמרו חז"ל (קהלת רבה א), מעשה ברבי חנינא בן דוסא שראה בני עירו מעלים נדרים ונדבות לירושלים. אמר, הכל מעלין לירושלים נדרים ונדבות, ואני איני מעלה דבר. מה עשה, יצא למדבר של עירו וראה שם אבן אחת, ושכבה וסיתתה ומרקה וכרכמה וסירקה, ואמר, הרי עלי להעלותה לירושלים. בקש לשכור לו פועלים, נזדמנו לו חמשה בני אדם, אך לא היה בידו לשלם שכרם. זימן לו הקב"ה חמשה מלאכים בדמות בני אדם, הסכימו להעלות את האבן ובלבד שיתן ידו ואצבעו עמהם. נתן ידו ואצבעו עמהם ונמצאו עומדים בירושלים. בקש ליתן להם שכרן ולא מצאו, נכנס ללשכת הגזית ושאל עליהם. אמרו לו, דומה שמלאכי השרת העלו אבןך לירושלים.

ויש להבין, וכי לא היה די במלאך אחד לשאת את משא האבן לבדו ולהעלותה לירושלים? ונראה לתרץ, שעשה רבי חנינא חמש פעולות באבן שמצא, ובכל פעולה התכוון להכשיר ולתקן יותר את האבן, כדי שתהיה ראויה לפאר ולכבוד את ה', וכל מעשיו היו בטהרת לב גדולה. ולכן נעשה לו נס כדי להשלים את רצונו, ואותם חמישה מלאכים שהגיעו לסייעו נבראו מחמש הפעולות שעשה באבן, ובאו לעזור ולסייע לו להשלים את מלאכתו ונדרו אשר נדר. ללמדנו, על מעלת וגדולת מי שעושה מצוה בשלמות הלב וללא פגם, ובשמחה ובאהבה גדולה. לכן כתוב "מאת כל איש אשר ידבקנו לבו" - כאשר עושה צדקה בשלמות הלב, "תקחו את תרומתי" - זו תרומה שתביבה ורצויה לפני הקב"ה.

לאורם נלך

הגאון רבי צמח צרפתי זצוק"ל - אדר ה'תע"ב (1712)

אותו הוגה דעות - הבל? נענה הרב ואמר 'הלא קראתם לי 'אל פאקי' - החכם. מה ההבדל בין חכם לאיש אחר? רצו לשמוע את תשובתו, אמר להם הרב 'ביכולתו של החכם לתמצת במילים ספורות, מה שלאדם אחר ידרש להכביר במילים ובהסברים', הסכימו עימו. 'אם כן' - אמר הרב - 'מדוע תפסתם אותי במאסר, הן איש זה בא לפני והריצה במילים ארוכות על דת האיסלם, ואני ביקשתי לתמצת את כל דבריו במילה אחת 'הבל' שמשמעותה ה' תפילות שמתפללים המוסלמים כל יום, ב' חגים בשנה ו'י' ימי צום הרמאדן... התפעלו השופטים מתשובתו, ושלחוהו לביתו בכבוד הראוי.

בדרכו לארץ ישראל עבר רבי צמח צרפתי דרך דמשק, אולם נפל שם למשכב. החיד"א (שם הגדולים מערכת ספרים אות ז) כתב על רבי צמח צרפתי שהיה על ערש דווי בדמשק, ואתרחיש ליה ניסא, וה' ריחם עליו, שלח מלאכו וירפאהו, וכמו רגע חזר לבריאתו ואיתנו, והמעשה נורא, כי סיפר הרב זכרונו לברכה שנגלה אליו אליהו זכור לטוב, ואמר לו שיקבל עליו ללמוד כל ליל ברית מילה לכל הילודים בעיר ויתרפא. וקיבל עליו, ותיכף נתרפא, ומהיום ההוא כך היה מנהגו. בחודש אדר בשנת תע"ב (1712) נפטר רבי צמח צרפתי בארץ ישראל, זיע"א.

הגאון הצדיק רבי צמח צרפתי זצוק"ל היה מראשוני גאוני תוניס, נודע בחכמתו ובתבונתו, והיה ידוע שברכותיו ומאמריו מתקיימים בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים. מסופר שפעם בשנת תס"ה (1705) השתוללה בעיר תוניס מגיפה קשה שהפילה חללים רבים, לפתע נגלה לעיני הרב בבית המדרש - המלאך המשחית. גער בו הרב וגזר עליו כי יצא מהעיר ולא ישוב אליה עד שיעברו מספר השנים, כמניין הפולין המונחים בקערה שלפניו. באופן מפליא פסקה לפתע המגפה ויהודי תוניס נשמו לרווחה. ספרו התלמידים ומצאו בקערה שמונים פולין. שמונים שנה לאחר מכן, תקפה מגיפה נוראה שוב את העיר תוניס, הגאון רבי עוזיאל חי אלחייך זצוק"ל שחי באותו זמן, כתב בדרושיו כי לא היתה מגיפה בעיר מזה שמונים שנה!.

צדקותו ורוחב דעתו של הרב צמח צרפתי נודעו בכל חבל ארץ תוניס, אף בין חכמי הגוים וזה להערכה וכינוהו בהערצה 'אל פאקי צמח' שמשמעותו 'החכם'. באחת הימים הועמד הרב למשפט, היה זה לאחר שאחד מהוגי הדעות הישמעאלים הירצה לפניו על אמונתם ודתם. והרב הפטיר לעברו 'הכל הבל!'. שאלוהו השופטים האם נכון הדבר שהרב דיבר נגד האיסלם? היתמם הצדיק ואמר שמועולם לא הוציא מפיו מילה רעה. שאלוהו 'מדוע אמרת על דברי

מאמר החכם

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם
בכסף ובזהב עשו את החיצוניות של המשכן, אולם את פנימיות המשכן וקדושתו
ניתן ליצור רק באמצעות המחשבות והמעשים הטובים.

בטבעת הארץ יהיו הפדים

הוציאו המתפללים ספר תורה ופתחוהו בפרשת תרומה וכיבדוהו לעלות ראשון. החל בעל הקורא לקרוא את הפרשה סילסל בקולו וקרא "בטבעת אהרן יהיו הפדים לא יסרו קמנו..." צרמה הטעות באזני אהרן פארדו והוא תיקנו "בטבעת הארץ", אך בעל הקורא שב על טעותו כשהוא מדגיש "בטבעת אהרן". נעור אהרן מחלומו ולא הבין את פשרו, גם לאחר שהתפלל לא עזבו דבר החלום... כשפתח את חנותו התפלא לראות ערביה כפרית הלבושה בפשטות נכנסת לחנותו ולוטשת עיניים על טבעות הזהב המשובצות והיקרות ביותר שבחנותו. התעורר חשדו והוא שאל 'היודעת את טבעות אלו עולות הן רב, האם יש ברשותך די כסף עבורן?' ברק חזמה הציף את עיניה והיא אמרה בצרידות 'היום אין בידי כסף, אבל מחר יהיה גם יהיה, באתי לברר את מחיר הטבעות!'. התפלא אהרן על תשובתה ושאל 'ומיני תשיגי כסף למחר?' 'הו' - ענתה בגאווה - 'בן חכם לי, היום מתנהל משפט שהוא תובע בו אנשים עשירים ביותר, כפי הנראה יוכרע המשפט לטובתו' וכאן החלה האשה להג על בנה המבריק שהבטיח לחלצה מחיי העוני והדלות ולהנחילה חיי עושר ורווח. רשמה הכפריה לפנייה את מחירי הטבעות, הזדהתה בשמה והלכה לדרכה. לא הספיקה לצאת וכבר נכנס לחנותו ערבי עשיר, שהתעניין אף הוא בטבעות היקרות, מאחר והסתפק איזו טבעת לבחור טבעת לאשתו, ביקש מאהרן ללוותו לביתו עם סחורתו, ולתת לגברת לבחור טבעת לפי טעמה. נאות אהרן ונעל את חנותו. אך יצאו לרחוב העיר, ונתקלו בחיילי המלך שעצרו את אהרן היהודי ופקדו עליו לבוא אל המלך. חרד אהרן לגורלו, לא ידע מה עומד לפניו, הוא הלך בצעדים כושלים אחר החיילים ולתדהמתו זיהה את טרקלין הארמון כפי שראוהו אמש בחלומו, אלא שבמרכז ישב המלך על כס המלכות ולמולו עמדו אנשים במשפט. שמח המלך לקראתו, תיאר לו את השתלשלות העניין שהובילה לקרוא אותו אל הארמון, וביקש לשמוע את דעתו בעניין. לרגע איבד אהרן את עשתונותו אך מיד התעשת, הוא פנה אל הערבי הצעיר שהציג עצמו כבן העשיר ושאלו 'האין מקום הולדתך בכפר הקרוב אל העיר?', ואמך - היא לא אחרת מאשר אשה פלונית, לא כן?! התבלבלה דעתו של הצעיר השקרן, ועד מהרה הודה בכזביו...

התפלא המלך על תושייתו של היהודי, רצה לדעת מאין שאב את חכמתו. סיפר אהרן פארדו למלך את דבר חלומו, ואמר לו 'רק כאשר עמדת בטרקלין מול הצעיר הערבי, הבנתי לפתע את פשר החלום, טעותו של בעל הקורא שקרא בטבעת אהרן - בגלל הטבעות שהיו בחנותי, אותן באה הכפריה לרכוש - 'יהיו הפדים' - התגלו הבדים והשקרים. נהנה המלך מהעניין והתפעל מתורת ישראל ומלומדיה.

בביתו של אחד מעשירי ערבי מצרים לפני כמאתים וחמישים שנה, שררה מהומה. בנו השלישי בן העשר נעלם מהבית ואבדו עקבותיו. שנים רבות חלפו, הזדקן האב העשיר ומת, ושני בניו שגדלו לבנתיים ירשו את הונו. באחד הימים, הופיע בעיר אדם צעיר, וביקש להפגש עם שני בני העשיר הזדהה כאחיהם ודרש 'שמועה הגיעה אלי על פטירת אבי, באתי לקחת את חלקי בירושה!' שני בני העשיר מיקפקו מאד באמיתות דבריו, אך הצעיר גילה ידע רב בכל הנוגע לעברו ולמשפחתם. רצו לפטרו בסכום נכבד ולהביא את העניין לידי גמר. אלא שהצעיר התגלה כסוחר ממוולח, והוא דרש לקבל לידיו - סכום המתאים בדיוק לשליש מהירושה. התרגזו שני הבנים ודחו אותו מעליהם 'אינך אחינו, רמאי אתה ושקרן, לא תקבל מכספי הירושה מאום'. אך הצעיר לא התרגש מכעסם ופנה לתובעם בבית המשפט.

העניין היה כה סבוך ומורכב עד שהגיע לפתחו של המלך במצרים. הביט המלך בצעיר לאחר ששטח את טענותיו ואמר 'מוזר הדבר, כשלושים שנה הינך נע ונד, ומעולם לא יצרת קשר עם משפחתך, ואפילו מכתב לא טרחת לשלוח?!'. ענה לו הצעיר בקול בוכים 'אדוני המלך! לא הייתי ברשותי כל אותם שנים, נלקחתי בשבי והביאוני עד למדינת הודו. שנים רבות הייתי עבד עבור שובי, ולא היה באפשרותי כלל ליצור קשר עם בני משפחתי. רק לאחרונה אזרתי עוז וברחתי ממקום שביי, והיעד הראשון ששמתי לפני היה להגיע לבית הורי' - השתנק הצעיר בכזבו...

התקשה המלך להאמין לדברי הצעיר, וחכמיו נלאו לרדת לחקר האמת. כשראה המשנה למלך כי קצרה ידם מלדון דין צדק, קם ואמר למלך 'גם למלך מצרים הקדום - פרעה, ארע כן. חלום חלם ונלאו חרטומיו מלהגיע לאמת!'. הביט במלך במשנהו בצפייה ושאל 'נו, ומה עשה?!'. השיב המשנה למלך - 'בעצת אחד השרים, שלחו לקרוא לנער עברי, ואכן לא ארך הזמן והוא האיר את עיניהם בעניין. חושב אני כי ראוי לקרוא לאחד היהודים, אין חכמים כמוותם!'. התפעל המלך מהרעיון וציוה למשרתיו 'מהרו לצאת לרחוב העיר, הביאו לפני את היהודי הראשון שתפגשו!'.
יהודי צנוע וענו חי באותם הימים בארץ מצרים ושמו אהרן פארדו, צורף היה במקצועו ופירנס את משפחתו בכבוד, ואת שארית זמנו הקדיש לעסק התורה הקדושה. באותו הלילה חלם אהרן פארדו חלום מוזר, ניצב הוא בבית כנסת הנראה כטרקלין מלוכה, גדוש היה ההיכל בנכבדי העם. במרכז הטרקלין עמדה בימה,

מעל ומעבר למצופה

ובתהליך חשמלי, תוך ניצול כושר הולכת החשמל של המתכות - נמשכים חלקיקי הזהב המומס באופן מיידי אל כלי המתכת ומתחברים אליה בציפוי אחיד, גם בחלקים המוסתרים והמפותלים. ככל שהתהליך יהיה ארוך יותר, יהיה הציפוי עבה יותר. שכבת ציפוי עבה יותר מעלה את עמידותו של הציפוי ואף ערכו רב יותר.

מעורר השתאות לראות תכשיט המוכנס לאמבט המכיל תמיסת זהב, ויוצא אחרי פרק זמן קצר כשהוא מצופה בשכבה אחידה ומרשימה של זהב. באופן מפליא, משתמשים בשיטה זו לצפות בזהב גם תכשיטים שכבר משובצים באבני קריסטל או אבני חן. התכשיט כולו יוצא כשהוא מצופה בזהב, ואילו האבנים המשובצות יוצאות מהתהליך כשהן חלקות וללא פגם, וזאת משום שרק החלק המתכתי של התכשיט מושפע מתהליך הציפוי.

כיום, קיימות שיטות חדשניות יותר לציפוי מתכות בזהב, במטרה להשתמש בכמות קטנה יותר של זהב. לרוב, מטרת הציפוי היא לשפר את המראה החיצוני של המוצר, שיראה כאילו עשוי כולו ממתכת יקרה. ישנן מטרות נוספות המשמשות בעיקר לתעשייה, ציפוי הזהב משפר את כושר מוליכות החשמל של המתכת המצופה, יוצר הגנה בפני חלודה וקורוזיה, וכן הגנה מפני קרינה.

על הארון נאמר (לוי ב) 'וַיְצַפְּהוּ זָהָב טְהוֹר מִבֵּית וּמִחוּץ', דרשו חז"ל (תנחומא) מכאן, שיהא תלמיד חכם תוכו ככרו.

אמרו חז"ל (ברייתא דמלאכת המשכן, פרק ז) 'כיצד עשה בצלאל את הארון? עשאו שלש תבות: שתים של זהב ואחת של עץ, נתן של עץ בתוך של זהב ושל זהב בתוך של עץ. ואמר בעל ה'לבוש' כי הטעם הוא משום "זֶה אֵלֵי וְאֶנְהוּ" שאין לך יופי ונוי בציפוי, יותר משלושה ארונות זה בתוך זה. מובא בירושלמי (יומא פ"ה ה"ג), כי זהבו של הארון היה כה מבהיק ומאיר, עד שלאורו היה הכהן הגדול נכנס ויוצא בקודש הקדשים ביום הכיפורים.

ריקוע מתכות לרדידים דקים בעוביים שונים, משמש לחיפוי ולציפוי. המתכת הרקיעה ביותר היא הזהב, אותה ניתן לרקע עד לעובי של 0.0001 מ"מ (1 מיקרון). לשם השוואה, עוביה של שערה עומד על 0.01 מ"מ (100 מיקרון). לזהב, ברק אופייני התורם למראה המרשים של החפץ המוגמר. בגלל עלותן הגבוהה של המתכות היקרות כדוגמת זהב וכסף, משתמשים במתכות זולות יותר ליצירת גוף התכשיט או המוצר, ולגימור מושלם מצפים את המוצר העשוי ממתכת זולה - במתכת יקרה יותר.

כדי לצפות מתכות בזהב משתמשים בתהליך חשמלי-כימי יחודי. תהליך זה גורם לציפוי להיות חלק מהמתכת, ומקנה לה מראה אחיד ומרשים, וציפוי עמיד ובלתי ניתן לקילוף. לשם תהליך הציפוי, מומסים את הזהב בתמיסה המכילה מים. מטבילים את כלי המתכת המיועד לציפוי לתוך תמיסת הזהב.